

DAŇOVÝ SYSTÉM VE FRANCII

IVANA PAŘÍZKOVÁ

Masarykova univerzita, Právnická fakulta, Česká republika

Abstract in original language

Příspěvek nastiňuje problematiku daňového systému ve vybraném státě EU, ve Francii. Jsou zde zmíněny jak přímé daně včetně příspěvku na sociální pojištění, tak i nepřímé daně a místní daně.

Key words in original language

Daň, přímá a nepřímá daň, sociální pojištění, místní daně

Abstract

Paper outlines the issues of taxation in selected countries of the EU, France. They are mentioned as direct taxes, including contributions to social insurance and indirect taxes and local taxes.

Key words

Tax, direct and indirect taxes, social insurance, local taxes.

Není snadné zorientovat se ve francouzském daňovém a poplatkovém systému. Francouzští odborníci, vyučující na vysokých školách, ale i zákonodárci to vědí a snaží se jej zpřehlednit a zjednodušit tak, aby usnadnil život všem poplatníkům i těm, kteří daně a poplatky vybírají. Avšak množství zásahů a úprav tak způsobuje ještě větší složitost a nepřehlednost.¹ Francouzský daňový systém je velmi nepřehledný, jednak pro velké množství různých daní i složitost jejich výpočtu, a jednak pro složité výjimky z nejrůznějších daní.

Více než dvacet let je ve Francii jedním z aktuálních a diskutovaných témat přesun některých kompetencí státu v oblasti daní na územní samosprávy. Mají být regiony a obce financovány ze státního rozpočtu? Mají se zavést nové daně – speciálně pro financování územních samospráv? Jaké důsledky mají ta-ktéria opatření zajišťující samosprávám peníze? Pokusme se tedy podívat na daňový systém ve Francii jako na celek.

---

¹ Pařízková, I.: Finance územní samosprávy, Masarykova univerzita Brno, 2008, s. 202

1. PRÁVNÍ ÚPRAVA STÁTNÍCH DANÍ

Základy českého i francouzského daňového systému jsou vcelku si podobné. V obou zemích daně rozdělujeme na daně přímé a nepřímé. Do první skupiny přímých daní zařazuje francouzská obecná teorie daní zdanění fyzických osob - daň z příjmu (IR = impôt sur le revenu), sociální daně – obecný příspěvek na sociální pojištění (CSG = contribution sociale généralisée), příspěvek na krytí deficitu sociálního pojištění (CRDS = contribution au remboursement de déficit social), sociální dávka (Prélèvement Sociale) a daň z majetku, někdy pojmenovávaná jako daň z „luxusu“ (ISF = impôt de solidarité sur la fortune). Taktéž jsou zdaněny následující příjmy *právnických osob*: podnikatelé v oblasti průmyslové a obchodní (BIC = bénéfices industriels et commerciaux), podnikatelé s neobchodní činností (BNC = bénéfices non commerciaux), podnikatelé v oblasti zemědělské (BA = bénéfices agricoles) a kapitálové obchodní společnosti (IS = impôt sur les sociétés). Za přímé daně se považuje i zdanění majetku tj. daň z převodu nemovitosti (droits de mutation), poplatek ze zápisu do rejstříku (droits d'enregistrement), poplatek za provoz motorového vozidla (taxe différentielle de véhicule à moteur) a dědická daň (droits de succession).²

Dalšími přímými daněmi jsou tzv. místní daně, kterou představuje daň obchodní (taxe professionnelle), učňovská daň, daň na odborný výcvik, výstavbová daň. Dalšími místními daněmi jsou pro vlastníky objektů (fyzické i právnické osoby) daň z nemovitostí (taxe foncière) a daň z bydlení (taxe d'habitation) vyměřovaná pro uživatele nekomerčních prostor, ať již jsou v jejich vlastnictví nebo jen v nájmu.³

Mezi nepřímé daně patří především daň z přidané hodnoty (DPH, francouzsky TVA = taxe sur la valeur ajoutée), spotřební daně (taxes sur consommation) a poplatky a kolky,

Svoji pozornost budu věnovat především daním, které jsou přímým zdrojem státního rozpočtu Francouzské republiky. Jako základní kritérium dělení byla zvolena kategorie přímosti a nepřímosti daně, což má ve francouzském jazyce i podporu v rozlišení slov „impôt“ pro daně přímé a „taxe“ pro daně nepřímé.⁴

---

² Jaroš, V.: Daňová soustava a financování územní samosprávy ve Francii, Masarykova univerzita, Brno, 2005

³<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/francie/pravidla-pro-podnikani-ve-francii/1000421/42824/#dansys>

⁴ Pařízková, I.: Finance územní samosprávy, Masarykova univerzita Brno, 2008, s. 203

2. DAŇ Z PŘÍJMU

Daň z příjmu se ve Francii vypočítává za celou tzv. „fiskální domácnost“, tj. skupinu výdělečně činných a ostatních osob tj. dětí, důchodců, nezaměstnaných, postižených osob apod., žijících v jedné domácnosti. Tuto daň by principálně měla platit každá osoba, která má nějaký příjem. V daňovém přiznání, které se vyplňuje jednou ročně, se sečtou veškeré příjmy (ze závislé činnosti netto – bez plateb na sociální pojištění, které sráží z platu zaměstnavatel; z nemovitostí; finančních aktiv atd.) za všechny členy fiskální domácnosti.

Ve Francii existuje celá řada odpočitatelných položek obdobných jako v jiných členských státech EU. Specificky francouzským příspěvkem je např. tzv. „prémie za zaměstnání“ (prime pour l'emploi) pro domácnosti s nižšími příjmy, které splňují několik dalších podmínek – např. alespoň jeden z členů domácnosti je výdělečně činný. Prémie se automaticky odečítá z částky dlužné daně a v případě, že její výše tuto částku přesahuje, obdrží poplatník přeplatek šekem. Rozpětí jednotlivých příjmových položek se každý rok upravuje podle inflace.⁵

Zdanitelným základem je součet příjmů za daňový rok, který je snížen o odpočitatelné položky. Zajímavostí je, že pro zaměstnance (tedy osoby mající příjem ze závislé činnosti) je míra nezdanitelného základu zvýšena o 20 %. Jejich mzdy a platy jsou totiž přesně evidovány a je tak u nich menší riziko daňových úniků.

Způsob odvodu daně z příjmu je odlišný od naší právní úpravy, ve Francii musí všichni podat daňové přiznání o svých příjmech, zaměstnancům není daň automaticky měsíčně odpočítávána zaměstnavatelem, ale také je jim vypočítávána ročně. To nepochybně zvyšuje zájem zaměstnanců/poplatníků o to, kolik daní opravdu platí a jak, což má nesporný edukativní význam.⁶

Pro daň z příjmu není stanovena jednotná sazba, zdanění je progresivní, které lépe odpovídá zásadě daňové spravedlnosti. Další odlišností od situace v ČR a patrně velmi užitečným institutem, je možnost společného zdanění rodiny, které se ve speciálních případech vztahuje i na nesezdané páry žijící spolu déle než 3 roky za existence občanskoprávní smlouvy o solidaritě, které se říká (jak je ve Francii zvykem) zkratkou PACS. Jedná se o jakési ekonomické stvrzení partnerského soužití, na druhou stranu to ovšem

---

⁵<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/francie/pravidla-pro-podnikani-ve-francii/1000421/42824/#dansys>

⁶ Srovnej Pařízková, I.: Finance územní samosprávy, Masarykova univerzita Brno, 2008, s. 204

vyvolává situace, kdy různé páry v závislosti na výši svých příjmů doslova „kšeftují“ s partnerským vztahem a výši zaplacených či nezaplacených daní. Při společném zdanění rodiny se k nezdanitelnému základu přidávají i zákonem stanovené odpočitatelné položky na děti, přičemž za první dvě děti je odpočitatelná jen polovina této částky, ale za třetí dítě už se odpočítává položka celá (jedná se o propopulační opatření především ve prospěch bohatých rodin). Děti mohou být započítány ke zdanění společně s rodiči až do dovršení věku 21 let, případně do 25 let, za předpokladu, že studují. Jinak samostatně mohou být posuzováni za účelem zdanění od 18 let.

Sazby daně z příjmu fyzických osob

Rok Zdanitelný příjem

0 %	Do 5 852 €
5,5 %	5 853 € – 11 637 €
14 %	11 638 € – 25 926 €
30 %	25 927 € – 69 505 €
40 %	69 506 € a více ⁷

3. SOCIÁLNÍ DANĚ

Ve Francii existují 3 sociální daně uvalené na příjem fyzických osob, které nesmíme zaměňovat s příspěvků na sociální zabezpečení.

Obecný sociální příspěvek (Contribution sociale généralisée – CSG)

Je uvalen na téměř všechny příjmy s některými výjimkami. Její výše se odvíjí od typu příjmu. V některých případech je tato daň odčitatelnou položkou pro účely daně z příjmu, v jiných ne.

Deficitní příspěvek sociálního zabezpečení (Contribution au remboursement de la dette sociale – CRDS)

Tento příspěvek je uvalen zpravidla na všechny příjmy, na které je uvalen CSG, ale i na některé další. Jeho sazba je 0,5 % a není odčitatelnou položkou pro základ daně z příjmu.

Sociální dávka (Prélèvement Sociale)

Sazba ve výši 2,3 % je uvalena na příjmy z nemovitého majetku a investic. Není odčitatelnou položkou pro výpočet základu daně z příjmu.⁸

---

⁷ <http://www.firemnifinance.cz/zpravy/finance/289895-jak-vysoke-dane-plati-francouzi-/>

Sazby sociálních daní pro různé druhy příjmu			
	Mzdy a podpora v nezaměstnanosti	Důchody a invalidní důchody	Příjmy z nemovitého majetku a investic
CSG (Contribution sociale généralisée)	7,50 %	6,60 %	8,20 %
CRDS (Contribution au remboursement de la dette sociale)	0,50 %	0,50 %	0,50 %
PS (Prélèvement Sociale)	0 %	0 %	2,30 %
Σ	8 %	7,10 %	11 %

4. DAŇ Z MAJETKU

Daň z nadstandardu nebo též „Milionářská daň“

Tato daň existuje ve Francii již od roku 1982 (původně jako IGF = impôt sur la grande fortune), ale pro svou nízkou sazbu není příliš rentabilní. Jedná se o daň uvalenou na majetek (movitý i nemovitý) fyzických osob, resp. rodiny s majetkem, jehož čistá hodnota přesahuje 770 000 EUR. Sazby se pohybují od 0,55 – 1,8 % v závislosti na hodnotě majetku, ale celkově nesmí přesáhnout 85 % příjmu přiznaného pro zdanění dle daně z příjmu⁹. Původním záměrem při zavádění této daně snad bylo zamezit vývozu kapitálu z Francie, v konečném důsledku však dochází k umělému snižování rodinného majetku (právě třeba investicemi mimo Francii) tak, aby zdanění bylo co nejnižší. Do soupisu zdanitelného majetku se nezapočítávají nástroje nutné k výkonu práce.¹⁰

⁸ <http://www.firemnifinance.cz/zpravy/finance/289895-jak-vysoke-dane-plati-francouzi-/>

⁹ Toto omezení pamatuje na situace, kdy zdaňovaný subjekt vlastní např. nemovitost obrovské hodnoty – zámek, ale jeho příjem v podobě platu či mzdy dosahuje pouze běžné či průměrné úrovně.

¹⁰ Srovnej Chatail, Cyril: *Finances publiques*. Centre de publications universitaires Paradigme, Orléans 2002, s 101.

5. DAŇ DĚDICKÁ

Jedná se o daň nepřímou, osobní, s progresivní sazbou zdanění, která bere v úvahu příbuzenský stupeň vztahu mezi zesnulým a povinnou osobou.

Pro dědění v přímé linii prvého stupně se z celkové hodnoty odvádí jako dědická daň 5-20 % za podíl, ale jako nezdanitelná částka se může odečíst až 45.000,- € na dítě a 76.000,- € na pozůstalého manžela, takže z dědictví nízké hodnoty se daň vůbec neplatí.

Pro dědění v pobočné linii je zdaňovací sazba 35-45 % a nezdanitelná částka do 15.000,- €. Dědici bez jakéhokoliv příbuzenského vztahu musí státu odvést 60 % hodnoty majetku bez možnosti jakéhokoliv sníženého odpočtu. Spolužijící osoba (druh/družka) při existenci občanskoprávní smlouvy o solidaritě PACS platí daň 40-50 % (v závislosti na počtu dalších závislých vyživovaných osob) s možností odpočtu nezdanitelné částky 15.000,- €. ¹¹

6. DAŇ Z PŘIDANÉ HODNOTY

DPH respektuje ekonomickou neutralitu a nepodléhá inflaci přičemž se vztahuje na prodej zboží a služeb a poplatníkem je konečný zákazník. Obchodní společnosti inkasují daň při prodeji a platí daň při nákupu. Jestliže objem zaplacené daně je vyšší než daň inkasované, rozdíl je na základě žádosti vrácen. Podnikatelé s obratem nepřevyšujícím 76.300 EUR jsou od DPH osvobozeni. Standardní sazba DPH je 19,6 %, snížená 5,5 % (potravin, vybrané zemědělské produkty, knihy, hromadná doprava, atd.) nebo 2,1 % (některé časopisy a léky).

Procentní sazby této daně jsou ve Francii pevně stanoveny následně:

19,6 % běžná sazba¹² (zboží, služby),

5,5 % snížená sazba (potravin, knihy – „produkt ducha“) a

---

¹¹ Srovnej Pařízková, I.: Finance územní samosprávy, Masarykova univerzita Brno, 2008, s. 207

¹² Podle předpisů Evropské unie vztahující se k daňové harmonizaci členských států, má být sazba DPH v rozmezí 15 – 20 % a případná snížená sazba kolem 5 %, což odpovídá situaci ve Francii. Konečným cílem daňové harmonizace EU je jednotná sazba DPH ve výši 15 %.

2,1 % speciální sazba (periodika, léky proplácené zdravotní pojišťovnou).

Na základě zákona jsou od daně z přidané hodnoty osvobozeny služby jako bankovníctví, pojišťovnictví a lékařská péče a také vývoz zboží mimo EU. Činnosti nespádající pod zdanění daní z přidané hodnoty jsou ty, jež jsou realizované samotnými jednotlivci (spotřebiteli) mezi sebou nebo služby poskytované neziskovými organizacemi.¹³

SPOTŘEBNÍ DANĚ

Jsou ve Francii uvaleny na prodej tabákových výrobků, alkoholických nápojů a benzínu.

7. PŘÍMÉ MÍSTNÍ DANĚ

Místní přímé daně jsou nejstarší složkou francouzské daňové soustavy. V podstatě jsou nástupci přímých poplatků (*contributions directes*), které byly v letech 1790-1791 vytvořeny jako státní daně, a které byly na územní samosprávu přeneseny v průběhu daňové reformy z let 1914-1917. Místní daně vybírá stát prostřednictvím svých „finančních úřadů“, ale činí tak ve prospěch územních samospráv, kterým vybrané obnosy vyplácí.

Místní daně jsou charakterizovány provázaností svého daňového základu na „katastrální nájemnou hodnotou“ (*valeur locative cadastrale*), s výjimkou, jak uvidíme, živnostenské daně (*taxe professionnelle*). Katastrální nájemná hodnota ovšem nepředstavuje normální tržní hodnotu pronájmu nemovitostí, nýbrž pouze teoretický výnos z vlastnictví, který je určen správními úřady. Určování této hodnoty je komplikované. Zohledňuje se položení nemovitosti, orientace ke světovým stranám, technická vybavenost (inženýrské sítě), u nájemních domů se zkoumá počet pater a existence výtahu atp. Za každé „zvýhodnění“ nebo naopak „znevýhodnění“ se pak přidávají imaginární metry čtvereční k výměře bytu či domu, a tak se uměle zvyšuje daňové zatížení konkrétní nemovitosti. Systém je velmi individualizován a od počátku (rok 1982) se počítalo s jeho aktualizací každé 2 roky. Takový postup je ovšem velmi náročný, takže z pravidelné aktualizace sešlo a dnes se tedy vychází z údajů starých 20 let.¹⁴

---

¹³ Srovnej Pařízková, I.: *Finance územní samosprávy*, Masarykova univerzita Brno, 2008, s. 207

¹⁴ Srovnej Pařízková, I.: *Finance územní samosprávy*, Masarykova univerzita Brno, 2008, s. 209

Skladbu místních daní tvoří čtyři základní daně:

Daň obchodní (taxe professionnelle)

Tato daň je vyměřována místními orgány příslušnými k místu sídla společnosti. Vybírá se ročně a odvíjí se od roční nájemní hodnoty užívaných obchodních a průmyslových budov a zařízení. Sazby se liší podle jednotlivých municipalit, je však stanovena maximální hranice odvodu ve výši 3,5 % přidané hodnoty vyprodukované společností v daném roce. Tato daň je navíc předmětem častých úlev a investičních pobídek.¹⁵

Učňovská daň

Odvádí se ve výši 0,68 % z hrubé mzdy, v některých departamentech může být sazba nižší.

Daň na odborný výcvik

Pokud zaměstnavatelé mají 10 či více zaměstnanců, odvádí povinně 1,6 % z mezd do fondu odborného výcviku zaměstnanců.¹⁶

Výstavbová daň

Pokud zaměstnavatelé mají 10 či více zaměstnanců, odvádí 0,45 % mezd v podobě výstavbové daně určené na výstavbu rodinných domů.

Dalšími místními daněmi jsou pro vlastníky objektů (fyzické i právnické osoby) daň z nemovitostí (taxe foncière) a daň z bydlení (taxe d'habitation) vyměřovaná pro uživatele nekomerčních prostor, ať již jsou v jejich vlastnictví nebo jen v nájmu.¹⁷

Daň ze zastavěných pozemků

Daň ze zastavěných pozemků se platí ročně, a to ze všech zastavěných majetků na území Francie, s výjimkou objektů, které jsou předmětem

---

¹⁵ <http://www.firemnifinance.cz/zpravy/finance/289895-jak-vysoke-dane-plati-francouzi/>

¹⁶ <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/francie/pravidla-pro-podnikani-ve-francii/1000421/42824/#dansys>

¹⁷ <http://www.firemnifinance.cz/zpravy/finance/289895-jak-vysoke-dane-plati-francouzi/>

osvobození trvalých (veřejné majetky, rurální stavby sloužící zemědělské výrobě...) či přechodných (určených k podpoře rozvoje na trhu s nemovitostmi).

Zdanitelné majetky jsou „všechny stavby pevně spojené se zemí a vykazující znaky opravdové stavby“¹⁸. Jako příklad lze uvést prostory určeny k bydlení lidí, k podnikatelské činnosti (dílny, skladiště), některé inženýrské stavby, některé komunikace, půdu, které bezprostředně a nevyhnutelně závisí na těchto stavbách atd.

Základ daně je stanoven na 50 % katastrální nájemné hodnoty, sazbu daně každoročně určuje zastupitelstvo příslušné územní samosprávy. Daň se platí vždy k 1. lednu zdaňovacího roku.

Osvobození od této daně jsou někteří občané starší 75 let, jejichž příjmy nepřesahují určitou hranici, zdravotně postižení občané, a to vždy pouze pro jejich „hlavní bydliště“. Přechodná osvobození různého trvání mohou být uplatněny na některé nové stavby či nové továrny.¹⁹

Daň z nezastavěných pozemků

Daň z nezastavěných pozemků se platí ročně, a to z titulu držby nezastavěných majetků všeho druhu na území Francie, s výjimkou těch, které jsou předmětem osvobození trvalých (veřejné majetky) či přechodných (různá opatření mající podporovat zemědělství a zalesňování).

Stejně jako u daně ze zastavěných pozemků, i tuto daň je v zásadě povinen platit vlastník pozemku, a to vždy k 1. lednu zdaňovacího roku. Základ daně je stanoven na 80 % katastrální nájemné hodnoty, sazbu daně opět určuje každoročně zastupitelstvo příslušné územní samosprávy.²⁰

Domovní daň

Obytné prostory dostatečně zařízené nábytkem a jejich příslušenství (zahrady, garáže, soukromá parkoviště apod.) jsou zdaňovány též domovní daní. Povinnou je každá osoba, která k 1. lednu zdaňovacího roku disponuje

---

¹⁸ La fiscalité française. Direction Générale des Impôts 2003, <http://www.impots.gouv.fr>, str. 63.

¹⁹ Bouvier, Michel – Esclassan, Marie-Christine – Lassale, Jean-Pierre: Finances publiques. Librairie Générale du Droit et de la Jurisprudence, Paris 2002.

²⁰ Srovnej Pařízková, I.: Finance územní samosprávy, Masarykova univerzita Brno, 2008, s. 214

se zdanitelnými prostory v dané obci, bez ohledu na titul užívání (vlastník, nájemce, bezúplatné užívání).

Daň se vypočítá v závislosti na katastrální nájemné hodnotě a na sazbě daně každoročně určené obecným (městským) zastupitelstvem. Katastrální nájemná hodnota hlavního bydliště poplatníka se ovšem snižuje o povinné (rodinné výlohy) a fakultativní srážky. Osvobozeny od daně jsou osoby s nižšími příjmy, ale též např. studenti obývající koleje.²¹

Živnostenská daň

Daňová povinnost ze živnostenské daně vzniká každoročně právnickým osobám a fyzickým osobám – podnikatelům, kteří na území Francie obvykle vykonávají podnikatelskou činnost.

Zákon však předvídá mnohá osvobození. Tato mohou vyplývat buď přímo ze zákona (např. činnosti vykonávané státem, územními samosprávami a státními podniky, některé řemeslní či obdobné činnosti, vybrané aktivity průmyslové, obchodní a neobchodní) anebo se může jednat o osvobození přechodná (přiznána v rámci územního plánu anebo na podporu nově vznikajících podniků).

Základ živnostenské daně je stanoven v závislosti na nájemné hodnotě hmotného majetku, jímž poplatník disponuje pro účely výkonu své živnosti.

Daň je splatná v každé obci, kde má podnikatel své prostory či pozemky, a to za každý z prostorů či pozemků zvlášť. V rámci státem daných hranic může být potom sazba daně v každé z obcí jiná (o její výši rozhodují místní zastupitelstva). Horní hranice daně závisí též od obratu jednotlivého podnikatele.²²

8. ZÁVĚR

Daňový systém ve Francii, stejně jako v ostatních zemích Západní Evropy, je již poměrně zažitou součástí politického života. Přesto však poznal doby, kdy jakoby neexistoval, ale i doby, kdy měl v určování politického, hospodářského i kulturního dění ve svém obvodu silné slovo. Takové období prožívá i v současnosti.²³

---

²¹ Pařízková, I.: Finance územní samosprávy, Masarykova univerzita Brno, 2008, s. 211

²² Srovnej Pařízková, I.: Finance územní samosprávy, Masarykova univerzita Brno, 2008, s. 212

²³ Pařízková, I.: přednáška Finance územní samosprávy, Masarykova univerzita Brno, 2009, nepublikováno